

САКАЦИЈЕ - СНАБДЕВАЧИ ВОДОМ

Припрема: Др Војин Дреновац

По попису од 1859. године Београд је бројао 18.890 читела. У то време варош је била опкољена широким шанцем пуним страчара и топова са пролазом кроз четири утврђене капије. Шанац се простирао од данашње зграде Прве мушке гимназије у Душановој улици до Народног позоришта на Тргу Републике, а затим преко Обилићевог венца до Карађореве улице на Савском пристаништу.

Сакација у старом Београду око 1880 године

Изван шанца налазила су се варошка предграђа: Савамата, Теразије, Палилула и Врачар.

Снабдевање водом било је увек проблем у старом Београду. Све до увођења сталног водовода, који је отпочео рад 29. јуна 1892. године са капацитетом од 2800 м³ на дан. Наши стари снабдевали су се водом из бунара и чесама - у предграђима из бунара којих је у то време било у баштама и двориштима, а у "шанцу", пошто није било бунара, трговци и занатлије имали су нарочите момке који су доносили воду са чесама којих је било на више места по вароши. Чесме су биле неугледне, укопане у земљу тако да се морало силазити по два три степеника док се дође до славине. Од познатијих чесама поменућемо: Делијску, Чукур, Тоскину, Теразијску и Сака-чесму која се налазила испод данашње Јованове пијаце, на углу Господар-Јованове и Улице 7. јула. Сака-чесма је поред обичних лула имала и једну високу из које су сакације - водоноше узимали воду. По њима је, свакако, и добила име. Акварел Сака-

чесме оставио нам је бечки сликар Габел кад је боравио у Београду. Све чесме нису могле подмити потребе житеља. Увек су биле препуне света, "...Сатима се "капе" на чесми - прича један стари Дорђолац - у очекивању да вода дође. Као да нас сунце озари кад се најави: "Добро је! Почела да тече!". Онда се пита: "Како иде?" и обично у почетку одговара: "Танко као конач"... Навала на точењу на чесмама била је доста јака да су свакодневно, услед чекања на ред, биле свађе, туче, лупање судова, тестија и бакрача. Сав тај калабалук утишавали су и растурали квартални жандарми. Ако су ови недостајали и патролције су долазиле на смену и предузимали кораке да се вастави ред.

Сиромашнији сталеж трошио је савску и дунавску воду. Њу су доносиле сакације на двоколицама. Сака је била једно углављено буре од 3 до 4 акова и плаћало се грош од саке. По подацима Глише Елезовића (1879-1961) научника, сака је арапска реч и означава "буре или кола са буретом, мешину или коња са мешином у којима се вода носи". Вода коју су доносили сакације на својим мршавим коњићима пила се и трошила за прање. Свака кућа је имала још и по једно буре у које се скупљала кишница. Сакације су одиграле важну улогу у снабдевању водом. То су били махом сиромашни људи из јужних крајева који су дошли у Београд на печалбу. Они нису трошили више од маријаша дневно, а сваку крајцару коју зараде

Теразијска чесма постављена у част повратка кнеза Милоша у земљу 1860 године

ла о сакацијама на седници Општинског одбора маја 1883. године, у време кад је председник Београдске општине био Живко Карабиберовић, трговац. По наредби Општинског санитета установљена је пумпа за воду, чије издржавање стаје Општину годишње 4000 до 5000 динара. Да би Општина имала прихода, предложено је да за 4 саке дневно сакације плаћају један грош таксе, па макар и 10 сака заитили воде. Међутим, они су упутили једну представку, потписану од њих педесеторице, иако их је тада у Београду било преко стотину, у којој се жале да на пумпи не могу на дан више од 4 до 5 сака да заите, јер им је тешко доћи до пумпе, а кад би се, веле, одобрило да захватају воду и са Дунава, онда би могли и по 20 пута на дан доћи и напунити саке. У дискусији учествовало је више одборника: Емилијан Јоксимић, Коста Главинић, Светозар Зорић, Никола Хаџи Поповић, Живко Бугарчић и други. Они су захтевали: да сакације неминовно плаћају таксу па било да доносе воду са пумпе или са Дунава и Саве, јер они у зимске дане траже 4 до 5 гроша од саке; да се састави списак сакација и води о њима евиденција; да им се свака сака нумерише; да им се обележе саке које носе воду за зидање и оне које носе за пиће и за кување.

Тако су се некад наши стари снабдевали водом, а од тог времена протекло је мање од сто година.

Корисћен материјал:

Из старог Београда - Ж. Јовановића

У следећем броју:

Ноћни стражари - патролције (прва полиција)

Скадарлијска чесма

слали су родбини у вилајет, у некадашњу Турску. Занимљиво је поменути дискусију која се води-

NO INTEREST financing
OVER 3, 6, & 12 MONTHS

Jovan
CUPIC, D.M.D.
GENERAL DENTISTRY

- ▶ Usađivanje zuba
- ▶ Estetska stomatologija
- ▶ Kompjuterski anestetici
- ▶ Izbeljivanje zuba po pristupačnim cenama
- ▶ Naplaćujemo od vašeg osiguranja

CALL for appointments:
847.965.8780

8800 N. Lockwood
Skokie IL 60077
p: 847.965.8780
f: 847.967.1429

"СВЕТА ГОРА"
СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ ПОГРЕБНИ ЗАВОД У ЧИКАГУ
SERBIAN ORTHODOX FUNERAL HOME IN CHICAGO

Директор: Богдан Бакић

3517 N. Pulaski Road, Chicago, IL 60641
Telephone 773.588.2100 Fax 773.588.5300